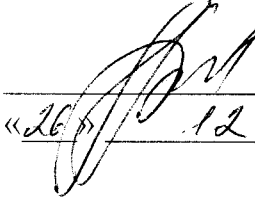

Установа адукацыі
«Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў»

Факультэт музычнага і харэаграфічнага мастацтва
Кафедра народна-песеннай творчасці і фальклору

УЗГОДНЕНА

Загадчык кафедры

Л.Л.Ражкова
«26» 12 2022 г.

УЗГОДНЕНА

Дэкан факультэта

І.М.Грамовіч
«26» 12 2022 г.

**ВУЧЭБНА-МЕТАДЫЧНЫ КОМПЛЕКС
ПА ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЕ
БЕЛАРУСКІ ПОБЫТАВЫ ТАНЕЦ**

для спецыяльнасці 1-16 01 10 Спевы (па напрамках)
(напрамак спецыяльнасці 1-16 01 10-02 Спевы (народныя)),
1-18 01 01 Народная творчасць (па напрамках),
напрамак спецыяльнасці 1-18 01 01 02 Харавая музыка народная,
1-18 01 01 05 Народная творчасць (фальклор)

Складальнік: Хамутова І.В., выкладчык кафедры народна-песеннай творчасці і фальклору ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў»

Разгледжаны і зацверджаны
на пасяджэнні Савета факультэта

«26» 12 2022 г., пратакол № 5

Мінск 2022

РЭЦЭНЗЕНТЫ:

Н.В.Петухова, загадчык кафедры рэжысуры, кандыдат педагагічных навук, дацэнт;

Т.І.Кухаронак, старшы навуковы супрацоўнік аддзела народазнаўства Цэнтра даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры НАН Беларусі, кандыдат гістарычных навук, дацэнт;

Разгледжана і рэкамендавана да зацвярджэння:

кафедрай народна-песеннай творчасці і фальклору ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў» (пратакол № ад)

ЗМЕСТ

ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА	4
1. ТЭАРЭТЫЧНЫ РАЗДЗЕЛ.....	6
1.1. Змест аўдыторнай работы па вучэбнай дысцыпліне «Беларускі побытавы танец»: тэарэтычная частка.....	6
2. ПРАКТЫЧНЫ РАЗДЗЕЛ.....	9
2.1. Змест аўдыторнай работы па вучэбнай дысцыпліне «Беларускі побытавы танец»: практычная частка.....	9
2.2. Метадычныя рэкамендацыі выкладчыкам.....	10
2.2.1. Крытэрыі адзнакі.....	10
2.2.2. Прыклад танцавальнай размінкі.....	11
2.3. Метадычныя рэкамендацыі па арганізацыі самастойнай работы студэнтаў.....	12
3.РАЗДЗЕЛ КАНТРОЛЮ ВЕДАЎ	13
3.1. Рэкамедаваныя сродкі дыягностыкі.....	13
3.2. Рэпертуарны спіс.....	13
4.ДАДАТКОВЫ РАЗДЗЕЛ.....	16
4.1. Вучэбная праграма.....	16
4.2. Асноўная літаратура.....	23
4.3. Дадатковая літаратура.....	23
4.4. Запісы побытавых танцаў.....	24

ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

Вучэбна-метадычны комплекс па вучэбнай дысцыпліне «Беларускі побытавы танец» неабходны для вучэбна-метадычнага забеспячэння працэса падрыхтоўкі студэнтаў па спецыяльнасці «Спевы», напрамку спецыяльнасці «Спевы (народныя)», Народная творчасць, па напрамку «Народная творчасць (харавая музыка)», спецыялізацыі «Харавая музыка народная» і Народная творчасць (фальклор), у адпаведнасці з патрабаваннямі Палажэння аб вучэбна-метадычным комплексе на ўзроўні вышэйшай адукацыі, зацверджаным Пастановай Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь ад 08.11.2022 №427.

Мэтай выдання з'яўляецца ўвядзенне ў навучальны працэс класіфікацый побытавых танцаў, а таксама крытэрыяў, якія дазваляюць стандартызаваць працэс ацэнкі засваення студэнтамі ключавых палажэнняў вучэбнай дысцыпліны.

Асноўнымі задачамі ВМК з'яўляюцца:

- забеспячэнне павышэння якасці атрымання адукацыі па ўзгаданых спецыяльнасцях;
- акрэсліванне дыдактычных сродкаў навучання, арыентаваных на найбольш поўную рэалізацыю адукацыйных задач, сфармуляваных у вучэбнай праграме УВА па дысцыпліне «Беларускі побытавы танец»;
- пашырэнне агульных і прафесійных ведаў: ажыццяўленне вучэбна-метадычным суправаджэннем паслядоўнага засваення студэнтамі тэарэтычных ведаў і практыкі выканальніцкага майстэрства;
- аказанне дапамогі студэнтам УВА ў набыцці і засваенні ведаў як тэарэтычнага так і практычнага характару ў вобласці выканальніцтва беларускага побытавага танцу.

Раздзелы, уключаныя ў ВМК, неабходны для аптымальнага суправаджэння адукацыйнага працэса і фарміравання ў студэнтаў кампетэнцый для вырашэння прафесійных задач.

Структурнымі элементамі вучэбна-метадычнага забеспячэння, якія прадстаўлены ў ВМК, з'яўляюцца вучэбна-праграмныя, вучэбна-метадычныя і інфармацыйна-аналітычныя матэрыялы.

У тэарэтычным раздзеле ВМК адлюстраваны змест аўдыторнай работы па вучэбнай дысцыпліне «Беларускі побытавы танец», а таксама тэарэтычны матэрыял адпаведна патрабаванням вучэбнай праграмы.

Практычны раздзел асвятляе практычную частку работы студэнтаў па матэрыялу вучэбнай дысцыпліны (комплексы асноўных рухаў у побытавым танцы, класіфікацыі танцаў па колькасці выканаўцаў і прымеркаванасці, заданні для самастойнай работы), метадычныя рэкамендацыі выкладчыкам, а таксама рэкамендацыі па арганізацыі самастойнай работы студэнтаў.

Раздзел кантроля ведаў прадстаўлены матэрыяламі для маніторынгу вынікаў дзейнасці студэнтаў і ўключае ў сябе прыкладны рэпертуарны спіс заліку, спіс рэкамендаваных сродкаў дыягностыкі вынікаў вучэбнай дзейнасці.

Дадатковы раздзел уключае спіс літаратуры па дадзенай вучэбнай дысцыпліне.

1. ТЭАРЭТЫЧНЫ РАЗДЗЕЛ

1.1. Змест аўдыторнай работы па вучэбнай дысцыпліне

«Беларускі побытавы танец»: тэарэтычная частка

Дысцыпліна «Беларускі побытавы танец» знаёміт студэнтаў з народнымі лакальнымі традыцыямі выканання побытавых танцаў, а таксама дапамагае вызначыць комплекс рухаў, уласцівы традыцыйнай танцавальнай культуры на тэрыторыі ўсёй Беларусі.

Мэта вучэбнай дысцыпліны – фарміраванне ў студэнтаў прафесійных кампетэнцый ў галіне традыцыйнай харэаграфічнай культуры беларусаў.

Асноўныя задачы вучэбнай дысцыпліны:

- пазнаёміць студэнтаў з асноўным комплексам рухаў побытавых танцаў;
- авалодаць стылістыкай выканання беларускага побытавага танца адпаведна лакальным традыцыям;
- развіць навык імправізацыі на падставе традыцыйнай стылістыкі;
- засвоіць класіфікацыю побытавых танцаў.

Тэарэтычныя і практычныя матэрыялы, змешчаныя ў ВМК, дапамагаюць студэнту па заканчэнні вывучэння вучэбнай дысцыпліны «Беларускі побытавы танец» ведаць:

- асноўныя элементы беларускага побытавага танца;
- лакальныя версіі побытавых танцаў беларусаў;

умець:

– імправізаваць на падставе традыцыйных рухаў, уласцівых беларускаму побытавому танцу;

- класіфікаваць побытавыя танцы;

валодаць:

- выкананнем кампазіцый побытавых танцаў.

Студэнты знаёмяцца з класіфікацыяй побытавых танцаў па Зм. Бядулі, якая прадстаўлена ў працы «З нарысаў па гісторыі беларускага тэатра».

Важным тэарэтычным пытаннем дадзенай дысцыпліны з'яўляецца разгляд генэзісу беларускага побытавага танцу. Так вытокі танцавальнай традыцыі знаходзяцца ў абрадавых дзеях, калі, ў адпаведнасці з светапоглядам мясцовых жыхароў, кожны рух меў сваё семантычнае значэнне. Напрыклад, прытопы ўласцівы для веснавых карагодаў, што сімвалізавала абуджэнне зямлі. Далей танцавальная традыцыя атрымала сваё развіццё, калі яе функцыя ад аграрна-магічнай перайшла да культурна-эстэтычнай.

Танцавальная культура беларусаў мае лакальную разнастайнасць, як кампазіцый, так і ўвогуле распаўсюджанасці пластыкі рухаў. Харэаграфічнае мастацтва беларусаў мае сваю спецыфіку ў кожным этнаграфічным рэгіёне нашай краіны, што сабрана выбітным этнахарэолагам, М. А. Козенка і апублікавана ў серыі кніг «Традыцыйная мастацкая культура беларусаў» (у 6 тамах).

Побытавы танец знаходзіў сваё месца ў каляндарна-абрадавым і сямейна-абрадавым фальклору.

У сямейна-абрадавым фальклору танцавальныя пластычныя рухі сустракаюцца ў радзільнай і вясельнай абраднці, як, напрыклад, падскокі жанчын «каравайнец» падчас выпякання вясельнага караваю з мэтай эмітатыўнай магіі, каб цеста каравая так жа высока паднялося.

У каляндарна-абрадавым фальклору пластычныя рухі сустракаюцца ў абрадавых гульнях. Так, напрыклад, у калянднай гульні «Жаніцьба Цярэшкі», якая распаўсюджана на Паазер'е, абавязковым танцам з'яўляецца «Лявоніха», дзе ўдельнікі гульні па парах аб'ядноўваюцца ў рухе дадзенага танца.

Усе вялікія каляндарныя святы як Купалле, Багач, Каляды, Саракі і інш. былі багаты на выканенне побытавых танцаў. Некаторыя з іх, як «Полька Спораўская» (вёска Спорава Бярозаўскага раёна Брэсцкай вобласці) ўваходзяць у інвентар нематэрыяльнай культурнай спадчыны нашай

Дзяржавы (шыфр у Дзяржаўнам спісе: 13Б0000076; дата ўключэння 02.08.2016).

Выкананне побытавых танцаў было ўласціва і для так званых Вячорак – сезоннай формы правядзення вольнага часу вясковай моладзю ў асенне-зімовы час. Акрамя рэкрэацыйнай функцыі побытавыя танцы ігралі і камунікатыўную функцыю – знаёмства моладзі і выхавання культуры зносін.

2. ПРАКТЫЧНЫ РАЗДЗЕЛ

2.1. Змест аўдыторнай работы па вучэбнай дысцыпліне «Беларускі побытавы танец»: практычная частка

Студэнты знаёмяцца з асаблівасцямі пластыкі рухаў, лексікай, уласцівай да побытавага танцу беларусаў.

Вывучэнне элементаў народнай харэаграфіі пачынаецца з танцавальных крокаў: «трохкрок», «вяровачка», «галоп», «полька-трасуха», «дробная полька» і інш.

Значным складальнікам лексікі народнага танцу з’яўляецца выпрацоўка правільнай, прыгожай паставы корпуса - лапаткі сабраны разам, галава трымаецца прама, макушка як працяг пазваночнага слупа.

Асноўнымі пераходнымі кропкамі побытавага танцу з’яўляюцца прытупы. Асноўнымі з якіх з’яўляюцца наступныя: адзінарны прытуп з акцэнтам у гору і адзінарны прытуп з акцэнтам уніз, двайныя і трайныя прытупы, а таксама танцавальныя ключы (поўны ключ і з сінкопай).

Занятка пачынаецца і завяршаецца выкананнем танцавальных паклонаў з улікам гендэрнай прыналежнасці.

Уменне лёгка, грацыёзна, манерна рухацца выпрацоўваецца праз выкананне танцавальнай размінкі на пачатку кожнага занятку. Першыя практыкаванні накіраваны на разаграванне цягліц плечавога аддзела, затым – паяснога аддзела і ног.

Аўдыторная работа ўключае вывучэнне танцавальнай традыцыі розных этнаграфічных рэгіёнаў Беларусі, рознай прымеркаванасці і функцый.

Як вядома, побытавыя танцы класіфікуюцца па колькасці выканаўцаў: сольныя, парныя, у тройках, у чацьвёрках, парна-гуртавыя, танцы тыпу «кадрыль», гуртавыя танцы. Студэнты вывучаюць кожны з тыпаў побытавых танцаў. Аўдыторная работа мае на мэце не толькі азнаямленне з традыцыяй, але і адпрацоўку выканальніцкага майстэрства кожнага са студэнтаў.

На занятку адпрацоўваецца майстэрства імправізацыі ў стылістыцы, ўласцівай побытавым танцам беларусаў.

2.2. Метадычныя рэкамендацыі выкладчыкам

2.2.1. Крытэрыі адзнакі

10 (дзесяць) балаў — сістэматызаваныя, глыбокія і поўныя веды па ўсіх раздзелах вучэбнай дысцыпліны, а таксама выканенне самастойнай працы, якая выходзіць за межы аўдыторнай работы; творчая самастойная работа на практычных занятках, актыўны ўдзел у групавых шматкаленных танцах, высокі ўзровень культуры выканання ўсіх побытавых танцаў, прадугледжаных праграмай; маецца навык імправізацыі ў адпаведнай стылістыцы.

9 (дзевяць) балаў — сістэматызаваныя, глыбокія і поўныя веды па ўсіх раздзелах вучэбнай дысцыпліны, а таксама выканенне самастойнай працы, якая выходзіць за межы аўдыторнай работы; творчая самастойная работа на практычных занятках, актыўны ўдзел у групавых шматкаленных танцах, высокі ўзровень культуры выканання ўсіх побытавых танцаў, прадугледжаных праграмай.

8 (восем) балаў — поўныя веды па ўсіх раздзелах вучэбнай дысцыпліны, а таксама выканенне самастойнай працы, якая выходзіць за межы аўдыторнай работы; творчая самастойная работа на практычных занятках, актыўны ўдзел у групавых шматкаленных танцах, высокі ўзровень культуры выканання ўсіх побытавых танцаў, прадугледжаных праграмай.

7 (сем) балаў — поўныя веды па ўсіх раздзелах вучэбнай дысцыпліны, а таксама выкананне самастойнай працы, якая выходзіць за межы аўдыторнай работы; творчая самастойная работа на практычных занятках, актыўны ўдзел у групавых шматкаленных танцах, захаванне стылістыцы выканання.

6 (шэсць) балаў — валоданне стылістыкай выканання побытавых танцаў, поўныя веды па ўсіх раздзелах вучэбнай дысцыпліны, а таксама выкананне самастойнай працы, якая выходзіць за межы аўдыторнай работы.

5 (пяць) балаў — валоданне стылістыкай выканання побытавых танцаў, засваенне ўсіх раздзелаў вучэбнай дысцыпліны, удзел у шматфігурных танцах.

4 (чатыры) бала — уменне выконваць сольныя, парныя, у тройках і ў чацьвёрках побытавыя танцы. Валоданне пластыкай рухаў, уласцівай беларускаму побытаваму танцу.

3 (тры) бала — выкананне побытавых танцаў, прадугледжаных праграмай, з парушэннем стылістычных асаблівасцей.

2 (два) бала — выкананне асобных найбольш распаўсюджаных для побытавага танцу рухаў.

1 (адзін) бал — адсутнасць ведаў па дадзенай вучэбнай дысцыпліне.

2.2.2. Прыклад танцавальнай размінкі

Метадычныя рэкамендацыі выкладчыкам уключаюць у сябе прыклад танцавальнай размінкі ў межах вучэбнай дысцыпліны «Беларускі побытавы танец».

Танцавальная размінка:

1. Рухі плячыма (на моцную долю плечы ўздываюцца ўгору, на слабую – апускаюцца ўніз);

2. Рухі плячыма і каленямі (на моцную долю плечы ўздываюцца ўгору, мускулатура ног падцягваецца, на слабую долю плечы апускаюцца ўніз, і выпаўняецца поўпрысяданне з акцэнтам уніз);

3. Поўпрысяданні і поўнае прысяданне (на першыя 2 такта робіцца поўпрысяданне (пяткі не ўздываюцца ад падлогі), на другія 2 такта мускулатура падцягваецца ўгору (паўтараецца 2 разы), 8-12 такты запаўняюцца поўным прысяданнем, 12-16 такты – павольна выканавец уздымаецца і падцягвае мускулатуру ўгору, робячы на гэта акцэнт);

4. Прысядка (на моцную долю выканавец прысядае, на слабую - устае);

5. Адпрацоўка элемента побытавага танцу «Дробная полька»;

6. Адпрацоўка трохкрока (на месцы і ў павароце вакол сваёй восі, першапачаткова на 180° і 180° за адзін такт, затым на 360° і 360° за адзін такт). Рухі выконваюцца пад музыкальнае суправаджэнне «Полька імправізаваная».

2.3. Метадычныя рэкамендацыі па арганізацыі самастойнай работы студэнтаў

Самастойная работа студэнтаў у межах раздзела вучэбнай дысцыпліны «Беларускі побытавы танец» уключае ў сябе наступныя формы:

- вывучэнне матэрыялаў вучэбнай дысцыпліны;
- выкарыстанне відэаматэрыялаў;
- падрыхтоўка імправізаваных танцаў;
- падрыхтоўка да практычных заняткаў і заліку.

Вывучэнне матэрыяла вучэбнай дысцыпліны мае на мэце працу студэнтаў з відэазапісамі, друкаванай літаратурай, інфармацыйнымі рэсурсамі сеткі Інтэрнэт.

Выкарыстанне відэаматэрыялаў з’яўляецца адной з найбольш значных форм самастойнай работы ў межах вучэбнай дысцыпліны «Беларускі побытавы танец», якое складаецца з прагляда, аналіза і расшыфроўкі відэазапісаў харэаграфічных узораў у выкананні носьбітаў традыцый пэўнай лакальнай мікразоны.

Падрыхтоўка імправізаваных танцаў складае значную частку самастойнай работы студэнтаў, якая прадугледжвае самастойную падрыхтоўку кампазіцыі імправізаванага побытавага танцу з захаваннем стылістыкі выканання носьбітамі традыцыі.

Падрыхтоўка да практычных заняткаў і заліку патрабуе творчага падыхода (назапашванне вопыту танцавальнай імправізацыі), а таксама глыбокага вывучэння студэнтамі рэкамендаванай асноўнай і дадатковай літаратуры, авалодванне тэарэтычнымі ведамі і адчуваннем стыля побытавага танца.

3. РАЗДЗЕЛ КАНТРОЛЮ ВЕДАЎ

3.1. Рэкамедаваныя сродкі дыягностыкі

Рэкамендаванымі сродкамі дыягностыкі зьяўляюцца наступныя:

1. Паказ імправізаваных побытавых танцаў адпаведна традыцыі;
 2. Паказ рэканструяваных побытавых танцаў у традыцыйнай манеры выканання;
 3. Вуснае апытанне;
 4. Залік.
- Залік адбываецца ў форме канцэртнай праграмы.

3.2. Рэпертуарны спіс

Для самастойнай работы студэнтаў

1. «На рэчанькі» - Жыткавіцкі р-н., Гомельская вобласць;
2. Кадрыль «Зеркала па-пухавіцкі»;
3. Парны танец «Месяц» - в. Казловічы, Слуцкі р-н, Мінская вобл.
4. «Іванкаўшчынская кадрыля» (на 2 пары), (в. Іванкаўшчына Мазырскага р-на Гомельскай вобл.);
5. «Дзэрбінкаўская кадрыля» (на 2 пары). (в. Дзэрбінкі, Мазырскі р-н, Гомельская вобл.);
6. «Вярэцкая кадрыля» (на 2 пары) (в. Вярэчча, Гарадоцкі р-н, Віцебская вобл.).

Дадзеныя творы з прыватнага архіву М. А. Козенка прыкладаюцца на дыску ў дадатковым раздзеле.

Для аўдыторнай работы

Сольныя танцы:

1. «Чобаты», сольны ілюстрацыйна-выяўленчы танец;
2. «Жабка», сольны ілюстрацыйна-выяўленчы танец;
3. «Барыня», сольна-гуртавы арнаментальны танец;

Парныя танцы:

4. «Ганно» (Гомельская вобласць);
5. «Абэрак» - в. Мётча (Барысаўскі р-н., Мінская вобл.);

6. «Каханачка» (Любанскі р-н., Мінская вобласць);
7. «Ночка» (в. Слабада, Лельчыцкі раён, Гомельская вобласць);
8. «Лысы» (Смаргонскі р-н, Гродзенская вобл.);
9. «Мілашка» - в. Старая Рудня (Смаргонскі р-н., Гродзенская вобл.);
10. «Вальс-вішанька» - в. Шутавічы (Смаргонскі р-н., Гродзенская вобл.);
11. «Двойка» (парны танец) (в. Гайна, Лагойскі р-н, Мінская вобл.);
12. «Шамяля» («Шамель», «Ойся») (парны танец) (в. Целепуны, мікрараён г. Мазыра, Гомельская вобл.);
13. «Каваль» - в. Бялая, (Мазырскі р-н., Гомельская вобл.);
14. «Казачок» - в. Лядзец (Столінскі раён, Брэсцкая вобл.);
15. «На рэчанькі» (аг. Хаціслаў, Маларыцкі р-н., Брэсцкая вобласць);
16. «Ойра» (аг. Хаціслаў, Маларыцкі р-н., Брэсцкая вобласць);
17. «Полька імправізаваная»;

Танцы тройкамі:

18. «Кракавяк у тройках» - аг. Хаціслаў (Маларыцкі р-н., Брэсцкая вобл.);
19. «Лявоніха» (тройкамі) - в. Пянькі (Мазырскі р-н., Гомельская вобл.);

Танцы ў чацвёрках:

20. «Церніца» аг. Хаціслаў (Маларыцкі р-н., Брэсцкая вобл.);
21. «Каханачка» - аг. Ракаў (Мінская вобл.);

Парна-гуртавыя танцы:

22. «Лявоніха» (калена кадрылі) - в. Гарадзец (Краснапольскі р-н., Магілёўская вобл.);
23. «Конкавіцкая кадрыля» (на 2 пары) (в. Конкавічы Петрыкаўскага р-на Гомельскай вобл.);
24. «Котчынская Кадрыль»;

25. «Левашоўская кадрыля» (на 2 пары), (в. Левашы, Рэчыцкі р-н, Гомельская вобл.);

4. ДАДАТКОВЫ РАЗДЗЕЛ

4.1. Вучэбная праграма

Тлумачальная запіска

Традыцыйныя беларускія побытавыя танцы з'яўляюцца каштоўнасцю нематэрыяльнай культурнай спадчыны нашай краіны. Побытавы танец адлюстроўвае характэрныя рысы культуры, якія выяўляюцца ў пабудове і стылі танца, у яго музычным суправаджэнні, адзенні танцуючых, іх манерах паводзін і пластыке рухаў адпаведна традыцыі.

Вучэбная дысцыпліна «Беларускі побытавы танец» знаёміт студэнтаў з народнымі лакальнымі традыцыямі выканання побытавых танцаў, а таксама дапамагае вызначыць комплекс рухаў, уласцівы традыцыйнай танцавальнай культуры на тэрыторыі ўсёй Беларусі. Раздзелы праграмы зроблены адпаведна класіфікацыі Зм. Бядулі, якая прадстаўлена ў працы «З нарысаў па гісторыі беларускага тэатра».

Мэта вучэбнай дысцыпліны – фарміраванне ў студэнтаў прафесійных кампетэнцый ў галіне традыцыйнай харэаграфічнай культуры беларусаў.

Спецыяліст павінен умець:

БПК-13 Выкарыстоўваць элементы беларускага народнага танца падчас выканання народнай песні;

БПК-15 Выкарыстоўваць лексіку побытавага танца ў практычнай дзейнасці;

ПК-18 Самастойна падбіраць рэпертуар, фарміраваць канцэртную праграму.

Задачы вучэбнай дысцыпліны:

– пазнаёміць студэнтаў з асноўным комплексам рухаў побытавых танцаў;

– авалодаць стылістыкай выканання беларускага побытавага танца адпаведна лакальным традыцыям;

– развіць навык імправізацыі на падставе традыцыйнай стылістыкі;

- засвоіць класіфікацыю побытавых танцаў.

Па заканчэнні вывучэння вучэбнай дысцыпліны «Беларускі побытавы танец» студэнт павінен *ведаць*:

- асноўныя элементы беларускага побытавага танца;
- лакальныя версіі побытавых танцаў беларусаў;

умець:

– імправізаваць на падставе традыцыйных рухаў, уласцівых беларускаму побытавыму танцу;

- класіфікаваць побытавыя танцы;

валодаць:

- выкананнем кампазіцый побытавых танцаў.

У адпаведнасці з вучэбным планам на вывучэнне вучэбнай дысцыпліны «Беларускі побытавы танец» ўсяго прадугледжана 140 гадзін. Праграма падзяляецца на два раздзелы, першы з якіх складае 72 гадзіны і другі - 68 гадзін. Рэкамендаваная форма кантролю ведаў студэнтаў – залік.

ЗМЕСТ ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЫ

Уводзіны

Мэта і задачы вучэбнай дысцыпліны «Беларускі побытавы танец», сувязь з іншымі дысцыплінамі. Беларускі побытавы танец, вытокі і развіццё. Лакальныя кампазіцыі і распаўсюджаная пластыка рухаў па ўсёй краіне як асаблівасць харэаграфічнага мастацтва беларусаў. Побытавы танец у каляндарна-абрадавым і сямейна-абрадавым фальклоре.

Раздел I. Абрадавыя побытавыя танцы

Тэма 1. Лексіка народнага танца

Элементы народнай харэаграфіі. Выпрацоўка правільнай, прыгожай паставы корпуса. Уменне лёгка, грацыёзна, манерна рухацца. Асвойванне танцавальных рухаў: «трохкрок», «вяровачка», «галопа», «полька-трасуха», «дробная полька» і інш. Асноўныя прытупы, уласцівыя побытаваму танцу. Адзінарны прытуп з акцэнтам у гору і адзінарны прытуп з акцэнтам уніз як асноўныя прыёмы. Танцавальныя ключы.

Тэма 2. Побытавыя тацы ў сямейна-абрадавай творчасці беларусаў

Побытавыя танцы, якія выконваюцца падчас сямейных абрадаў і іх лакальна-рэгіянальныя версіі. Сольныя побытавыя танцы, прымеркаваныя да вясельнай абраднасці беларусаў: «Чобаты» (Мазырскае Палессе), «Жабка», «Заяц».

Тэма 3. Імпровізацыя ў побытавым танцы

Месца імпровізацыі ў традыцыйнай танцавальнай культуры беларусаў. Развіццё навыку імпровізацыі студэнтаў у стыле «народных майстроў» побытавага танцу. Падрыхтоўка студэнтамі побытавых танцаў з элементамі імпровізацыі. Імпровізаваны танец «Мікіта».

Тэма 4. Сольныя танцы і пляскі, прымеркаваныя да вясельнай абраднасці беларусаў

Вывучэнне жаночых сольных танцаў: «Лявоніха» і «Разгулялася Дуня». Адпрацоўка мужчынскіх побытавых танцаў «Жабка», «Чобаты». Пляска як

танцавальны жанр. Адпрацоўка рухаў пляскі «Барыня пад расказ», «Раскамарыцкі».

Тэма 5. Карагоды, прымеркаваныя да каляднай абраднасці беларусаў

Знаёмства з месцам танцавальнай культуры беларусаў у каляндарна-абрадавай творчасці. Вывучэнне карагодаў як віда народнага харэаграфічнага мастацтва. Аднаўленне карагодаў - «Пасеялі дзеўкі лён», прымеркаванага да Каляд (в. Галавенчыцы Чавускага р-на Магілёўскай вобл.) і інш.

Тэма 6. Карагодныя танцы, прымеркаваныя да вяснянай абраднасці беларусаў

Вызначэнне функцыі веснавых карагодаў. Адпрацоўка стылістыкі выканання. Перайманне побытавых танцаў, напрыклад, «Церніца» (аг. Хаціслаў, Маларыцкі раён, Брэстская вобласць) і іншых. «Крывы танок» як від веснавых карагодных танцаў (выконваецца зігзагападобнымі лініямі).

Тэма 7. Летнія карагоды

Карагоды, прымеркаваныя да «Купалля». Адкрытыя і закрытыя карагоды. Падвойныя і адзінарныя. Карагоды з хуткімі прытанцоўкамі, напрыклад, «У карагодзе мы былі».

Тэма 8. Танцавальныя карагоды, прымеркаваныя да восеньскай абраднасці

Побытавыя танцы, прымеркаваныя да Пакроваў. Парны беларускі побытавы танец «Базар». Пляскі, прымеркаваныя да гульні «Ката пячы» (аг. Скірмантава, Дзяржынскі раён, Мінская вобласць). Традыцыя правядзення «Піліпаўскіх вячорак».

Раздзел II. Вячоркавыя побытавыя танцы

Тэма 9. Сольныя танцы

Сольныя танцы і пляскі, якія выконваліся на вячорках. Вывучэнне побытавага танцу «Барыня». Адпрацоўка ўласцівых танцавальных элементаў: «танцавальныя ключы» і іх разнастайнасць, «вяровачка», «кавыралачка», прысядкі і інш.

Тэма 10. Парныя танцы

Асноўныя паставы і крокі ў парных побытавых танцах. Разнастайныя побытавыя танцы і іх лакальна-рэгіянальныя варыянты («Ойра», «Месяц», «Пакруціха», «Кракавяк», «Падыспан» (аг. Хаціслаў, Маларыцкі р-н, Брэсцкая вобл.), «Лявоніха» (у разнастайных лакальных версіях), «Каханачка» (г. Любань, Мінская вобл.), «Полька-Ойра» (Глыбоцкі р-н, Віцебская вобл.), «Двойка» (В. Гайна, Лагойскі р-н, Мінская вобл.)).

Тэма 11. Танцы ў тройках

Засваенне побытавых танцаў у тройках - «Лявоніха» (в. Пянькі Мазырскага р-на Гомельскай вобл.), «Гапак» (в. Мётча Барысаўскага р-на Мінскай вобл.), «Нарэчанька» (в. Запясочча Жыткавіцкага р-на Гомельскай вобл.).

Тэма 12. Танцы ў чацвёрках

Знаёмства з лакальнымі версіямі побытавых танцаў у чацвёрках і адпрацоўка выканання побытавых танцаў «Мазурка» (Гомельская вобл.), «Каханачка» (аг. Ракаў, Мінская вобл.).

Тэма 13. Парна-гуртавыя танцы

Знаёмства з паняццем «гуртавыя танцы». Вывучэнне кадрылі як парна-гуртавога танца. Развучванне кадрылей з захаваннем рэгіянальных асаблівасцей пластыкі рухаў. Расшыфроўка запісаў і рэканструкцыя кампазіцыі. Кадрылі на 2 пары: «Лявоніха» (калена кадрылі) (в. Гарадзец Краснапольскага р-на Магілёўскай вобл.), «Левашоўская кадрыля» (в. Левашы Рэчыцкага р-на Гомельскай вобл.), «Іванкаўшчынская кадрыля» (в. Іванкаўшчына Мазырскага р-на Гомельскай вобл.), «Дзэрбінкаўская кадрыля» (в. Дзэрбінкі Мазырскага р-на Гомельскай вобл.). Кадрыля на 4 пары: «Глінішчанская кадрыля» (в. Глінішчы Хойніцкага р-на Гомельскай вобл.) і інш.

Тэма 14. Шматфігурныя танцы

Прагляд відэазапісаў ад носьбітаў традыцыі. Аднаўленне шматфігурнага танца «Лявоніха» (в. Засецце Дзятлаўскага р-на Гродненскай вобл.).

Тэма 15. Імправізацыя ў парных побытавых танцах

Развіццё навыку імправізацыі і адчування стылістыкі рухаў побытавага танцу беларусаў. Падрыхтоўка студэнтамі побытавых танцаў з элементамі імправізацыі, напрыклад, «Полька імправізаваная», распаўсюджаная па ўсёй Беларусі і лакальнага варыянту танца «Барыня» у парах.

Тэма 16. Прысядкі як элемент імправізацыі

Разнастайнасць прысядак і тэхнік іх выканання. Адпрацоўка руха «Мячык». Вывучэнне побытавага танцу «Яблчка» у лакальна-рэгіянальных версіях, распаўсюджаных па тэрыторыі Беларусі.

ВУЧЭБНА-МЕТАДЫЧНАЯ КАРТА

вучэбнай дысцыпліны

Нумар тэмы	Назва тэмы	Лекцыйныя заняткі	Практычныя	Колькасць гадзін КСР	Форма кантролю
	Уводзіны	2			
Раздзел I. Абрадавыя побытавыя танцы					
1.	Лексіка народнага танца		8		
2.	Побытавыя тацы ў сямейна-абрадавай творчасці беларусаў		8		
3.	Імправізацыя ў побытавым танцы		8	2	паказ
4.	Сольныя танцы і пляскі, прымеркаваныя да вясельнай абраднасці беларусаў		8		
5.	Карагоды, прымеркаваныя да каляднай абраднасці беларусаў		8		
6.	Карагодныя танцы, прымеркаваныя да вясенняй абраднасці беларусаў		8		
7.	Летнія карагоды		8		
8.	Танцавальныя карагоды, прымеркаваныя да восеньскай абраднасці		8	4	паказ
Раздзел II. Вячоркавыя побытавыя танцы					
9.	Сольныя танцы		8		
10.	Парныя танцы		8		
11.	Танцы ў тройках		8		
12.	Танцы ў чацвёрках		8		
13.	Парна-гуртавыя танцы		8	4	паказ
14.	Шматфігурныя танцы		8		
15.	Імправізацыя ў парных побытавых танцах		8		
16.	Прысядкі як элемент імправізацыі		8		
	Усяго:	2	128	10	

4.2. Асноўная літаратура

1. Богданов, Г. Ф. Русский народный танец: теория и история : учеб. для студентов высших учебных заведений, обучающихся по гуманитарным направлениям / Г. Ф. Богданов. - Москва : Юрайт, 2021. – С. 15-39.

2. Богданов, Г. Ф. Народный танец : учеб. и практикум для студентов высших учебных заведений, обучающихся по гуманитарным направлениям / Г. Ф. Богданов. - 2-е изд., испр. и доп. - Москва : Юрайт, 2021. – 343 с.

3. Историко-бытовой и современный бальный танец: бальные танцы XIX в. : учеб.-метод. пособие для студентов 1-17 02 01 Хореографическое искусство (по направлениям), направлений специальности 1-17 02 01-04 Хореографическое искусство (народный танец); 1-17 02 01-05 Хореографическое искусство (бальный танец); 1-17 02 01-06 Хореографическое искусство (эстрадный танец); 1-17 02 01-10 Хореографическое искусство (современный танец) / Белорусский государственный университет культуры и искусств ; [сост. И. И. Бодунова]. - Минск : БГУКИ, 2020. – С. 86-110.

4. Курагина, И. И. Хореографическое искусство: историко-бытовой танец [Электронный ресурс]: учеб.-метод. пособие / И. И. Курагина. — Кемерово : КемГИК, 2019. — 163 с. — Режим доступа: <https://e.lanbook.com/book/156973>.

5. Сучасная беларуская літаратурная мова : вучэб. дапам. для судэнтаў устаноў вышэйшай адукацыі па філалагічных спецыяльнасцях / пад рэд. Д. В. Дзятко. - 2-е выд., папраўл. і дап. - Мінск : Вышэйшая школа, 2020. – С. 20-23.

4.3. Дадатковая літаратура

1. Алексютович, Л. К. Белорусские народные танцы, хороводы, игры / Л. К. Алексютович / под ред. М. Я. Гринблата. – Минск : Вышэйшая школа, 1978. – 528 с.
2. Гребенщиков, С. Белорусские танцы / С. Гребенщиков. – Минск : Наука и техника, 1978. – С. 102.
3. Гусев, Г. П. Методика преподавания народного танца. Танцевальные движения и комбинации на середине зала: учеб. пособие для студентов вузов культуры и искусств / Г. П. Гусев. – М. : ВЛАДОС, 2003. – С. 14-58.
4. Козенка, М. А. Лексіка беларускага народна-сцэнічнага танца / М. А. Козенка. – Мінск : Палымя, 1993. – 110 с.
5. Хворост, И. М. Белорусские танцы / И. М. Хворост. – Минск : Беларусь, 1977. – 151 с.
6. Чуркін, М. Беларускія народныя песні і танцы / М. Чуркін. – Мінск : Вышэйшая школа, 1949. – 528 с.
7. Чурко, Ю. М. Белорусский хореографический фольклор: традиции и современность / Ю. М. Чурко; вступ. ст. С. В. Гутковской. – Минск : Четыре четверти, 2016. – 388 с.
8. Чурко, Ю. М. Вянок беларускіх танцаў / Ю. М. Чурко. – Минск : Беларусь, 1994. – 88 с.

4.4. Запісы побытавых танцаў